

להוצאת חידו"ת
ממורינו הגר"מ דייטש שליט"א
רב ואב"ד רמת שלמה

פסקי הלכות בעניני סוכה וארבעת המינים שנתבארו באריכות בשו"ת "נתיבות אדם"

נו"נ ויו"ל ע"י מכון נתיבות אדם, להערות והארות ניתן לפנות לכתובת מייל: a7182800@gmail.com

תוכן הענינים

חג סוכות

- 1 סיכוך הסוכה: קשירה, מעמיד, דבק.
- 2 סיכוך הסוכה: כוונה, ע"י גוי, קטן, נתכסה בחזרה ע"י רוח.
- 3 סוכה: נוי מפירות שביעית, כוונה לשמה, שהחיינו בליל ב', האכלת קטן חוץ לסוכה.
- 4 ד' מינים: קנינים, מתנה ע"מ שלא ליתנו לאחר, נתחלפו הלולים, צירוף עוקץ לשיעור, נקלף בחוטמו.

חג סוכות

סיכוך הסוכה: קשירה, מעמיד, דבק

- א. מותר לקשור את הסכך לדפנות וכדו' ע"י חושים שאינם מקבלין טומאה וגידולן מן הקרקע (ומצוי כיום מזה הרבה בהישג יד). [נתיבו"א ח"א סי' ט"ז].
- ב. המסכך סוכתו בסככה קלה [מחצלת וכדומה] צריך לחזקו באופן שיוכל לעמוד כל שבעה ברוח מצויה, ויעשה כן ע"י הנחת קורות כבדים עליהם [ולזהר מפני הסכנה שלא יעופו מהרוח], או לקושרם בדבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ. [נתיבו"א ח"א סימן י"ז].
- ג. הכריעו הפוסקים לחוש עכ"פ לכתחילה שלא להעמיד הסכך במעמידין שפסול לסכך בו. ולדעת הב"ח ז"ל הסוכה פסולה בכה"ג מעיקר הדין, [ולפ"ד השפ"א והבכור"י הוי מדאורייתא לדעתו]. וכתב המנחת יצחק לחוש לזה לכתחילה.
- ד. פסול דמעמיד, הוא בכל פסולי סכך, ולא דוקא דבר המקבל טומאה. [ונחלקו בזה הפוסקים].

- ה. בפסולי סכך דרבנן, הכריע המ"ב דליכא פסול מעמיד. מיהו לכתחילה ראוי לירא שמים לחוש לזה. [ובפרט לדעת הב"ח ז"ל]. לכן לא יניח הסכך לכתחילה על דפנות שרחבין ד' טפחים.
- ו. להעמיד הסכך על הכותלים, התירו הפוסקים, דלא חיישינן בזה לגזירת מעמיד, ומכל מקום נהגו להניח כלונסאות עץ תחת הסכך. [ובמ"ב ושו"ע הרב סתמו דמותר לכתחילה לסמוך על הכותלים]. ולדעת הב"ח ז"ל זה מעכב לדינא, וראוי לחוש לזה לכתחילה כנ"ל.
- ז. מעמיד דמעמיד, אין בזה פסול לדעת רוב הפוסקים ז"ל, והחזו"א החמיר בזה. [ולכאורה לדעתו אף בפסול דרבנן יש לחוש למחמירים בזה במעמיד ראשון].
- ח. הרוצה לצאת כל הדיעות בזה, [כלומר לחוש גם לדעת הב"ח ז"ל וגם לפ"ד החזו"א ז"ל], לא יסכך על כותל של אבנים אף כשנותן קורות מתחת לסכך. וכן לא יסכך על קורות המונחין על דופן שרחב ד' טפחים. [אבל כמובן זה חומרא ע"ג חומרא, ודו"ק].
- ט. מותר ליתן אבן ע"ג הסכך להחזיקו. [ולכתחילה ראוי לחוש לחומרא מפני דעת הב"ח ז"ל]. אבל שאר דבר שפסול לסיכוך אין להניח אפילו מלמעלה, משום דין מעמיד.
- י. ראוי לכתחילה להימנע מלהדביק בדבק ראשי הסכך לדפנות.
- יא. אם הסכך יכול לעמוד מעצמו ברוח מצויה, ורוצה לחזקו יותר כדי שיוכל לעמוד גם ברוח שאינה מצויה, או שלא ישמט ממקומו בשעת עריכת הסכך, וכדומה, אין בזה משום פסול מעמיד.
- יב. המסכך על מעמיד, באופן שצריך להרבות עליו סכך כשר ולבטלו, [כגון ההיא דמסכך בשפורדים], אין בזה משום פסול מעמיד. ולדעת הב"ח ז"ל יש להחמיר בזה.
- יג. גלויש ולבסוף חברו, דינו כתלוש לענין סכך דסוכה. ולדעת הפמ"ג הוא הדין נמי במחובר של אבן וטיט, כמו בית.
- יד. ולפ"ז בקורות של עץ, אע"פ שקבועין, אין בזה בהן פסול דמחובר, אף בקבעם בחימר ובטיט, בקביעות גמורה, כמו בית. [ונוגע בפרגולות המצויות]. וממילא יכול לסכך עליהם בשופי, כשאינן רחבין ד' טפחים. [ולדעת המקילים במעמיד דמעמיד מהני אף בקבע במסמרים את הקורות. ולדעת החזו"א ז"ל בכה"ג הו"ל פסול משום מעמיד דמעמיד. אבל בקבעם בטיט מהני לכו"ע. ומיהו אחרי שיכולים לעמוד ז' ימים ברוח מצויה, אין יותר פסול דמעמיד אף שקבעם במסמרים. [סעיפים ג-יד נתבארו בס"ד בנתיבו"א ח"ב סימן כ"א].

סיכוך הסוכה: כוונה, ע"י גוי, קמץ, נתכסה בחזרה ע"י רוח

- מז. המסכך סוכתו לשם מצוה, מכל מקום לכתחילה צריך לכיוון גם כן שעושהו לשם צל. [ואם כיון שמסכך לשם מצוה בלבד, נראה הסכמת הפוסקים דהסוכה כשרה].
- מז. סוכה שסיככה לשם צל בעלמא, ולא כיוון לשם מצוה וחג בכלל, הוי נמי סוכה כשרה. וצריך לחדש קודם החג בסכך טפח על טפח מרובע, דהיינו שיגביה הסכך ויחזור ויניחנו לשם מצות החג.
- יז. סיכך את הסוכה לשם צל ולשם עוד תשמישים, כגון לצניעות, או להגן מן הגשם והמטר, וכדומה. הסוכה פסולה.
- יח. סוכה שעשאה גם לדור שם בקביעות כל השנה, הסוכה פסולה מן התורה.
- יט. סוכה שנעשה לשם צל, ונמצא שם כל השנה גם כן, שלא בקביעות, באשר יש לו בית אחר קבוע, אע"פ שעושה בסוכה זו רוב תשמישיו, אינה פסולה אלא מדרבנן, דלא ניכר דדר שם בחג לשם סוכה.

ב. סוכה שנעשה לשם צל, ובעה"ב דר שם כל השנה, שאינו יוצא בה יד"ח סוכה [כנ"ל אות ג'], יש לדון דאחרים שבאים כאן רק בחג, יוצאים בה יד"ח סוכה, אבל צריך לעשות בה חידוש קודם החג, וצ"ע בזה לדינא.

כא. סוכה שעשאה לשם החג, ואחר כך היה דר בה כל השנה, [אף שמכסה באיזה כיסוי או רעפים וכדומה על הסכך], פסולה הסוכה לשנה הבאה, משום דלא ניכר שדר בה בחג לשם מצוה. ולכן כשיגיע חג הסוכות צריך להגביה הסכך ולחזור ולהניחה לשם סכה, ולא סגיא בגילוי הגג לבד. [והיכא דמינכר הגג היטב על הסכך, יש לדון בזה להיתירא, וצ"ע].

כב. אחרים שנקלעו לסוכה הנ"ל [בסעיף ז'], יש לצדד דיוצאים בה יד"ח מצות סוכה, כיון דלא דיירו שם כולא שעתא. וצ"ע לדינא.

כג. סיכך את הסוכה בכוונה לשם צל וחג, וגם מתכוין שיהיה לו שם מקום לפני החג או אחריה לעוד איזה תשמיש, כגון להכניס חפצים ולהצניען וכדומה, או לעריכת איזה מסיבה או סעודה בערב, כגון שמחת בר מצוה, וכדומה. יש לדון אם משום הכי כבר נפסלה הסוכה. וצ"ע לדינא.

כד. לכתחילה לא יסכך הסוכה ע"י קטן או עכו"ם. ובדיעבד צידדו הפוסקים להקל בעומד על גביו, ומכוין שיהיה לשם צל וחג, אבל יעשה בו חידוש לפני החג. [כמבואר בסעיף ב'].

כה. סוכה שעשאה עכו"ם לעצמו לשם צל, הוי סוכה כשרה, אבל צריך לעשות בה חידוש קודם החג.

כו. סוכה שעשאה עכו"ם עבור ישראל שיהיה לו סוכה לחג, והגוי לא כיון כלום שיהיה לשם צל, וגם הישראל לא עמד על גביו להזהירו שיעשה לו הסוכה לשם צל, יש לדון אם הסוכה כשרה. ובעומד על גביו ומלמדו ומזהירו שיעשה לשם צל, יש לצדד דהסוכה כשירה. וצ"ע עוד בזה. [ומיהו מן הזהירות וממשנת חסידים שלא יעשה הגוי כלל את הסוכה, אפילו את הדפנות].

כז. סוכה שנפל עליה הסכך מאיליו, כגון שהרוח הפילה ענפי עץ על הסוכה או על ידי אמצעות אחר, ובעל הסוכה רואה ודעתו שתהיה עשייה זו לשם צל, יש לדון אי הוי סוכה כשרה.

כח. סכך שהניחנה על הסוכה, ונתגלה אח"כ על ידי הרוח, בשיעור שפוסל שם את הסוכה, ושוב חזר הרוח והחזיר את הסכך למקומה על הסוכה, ולא ידע בעה"ב מזאת מאומה, הסוכה פסולה. ולכן מן הראוי ליהדר במסכך במחצלאות שיעמידם ויחזקם [באופן המותר מפאת דיני מעמיד] כדי שלא ינשאם ויטלטלם הרוח. [סעיפים טו-כח נתבארו בס"ד בנתיבו"א ח"ב סימן כ"ה].

סוכה: נוי מפירות שביעית, כוונה לשמה, שהחיינו בליל ב', האכלת קטן חוץ לסוכה

כט. אין לתלות פירות או יין שמן של שביעית לנוי סוכה. [נתיבו"א ח"א סימן ע"א].

ל. האוכל ויושן בסוכה ולא התכוין כלל לשם מצות סוכה, יש מקום לומר דנחשב כמבטל מ"ע דסוכה, ונחשה כאוכל או ישן חוץ לסוכה. [מנח"ש ח"א סי' א' נתיבו"א ח"א סי' א'].
לא. בליל ב' דסוכות בחו"ל, כשיושבים יחד בסוכה, יכול כל אחד להתנהג כמנהג אבותיו ורבותיו, אם לברך ברכת שהחיינו לפני לישב בסוכה, ואין בזה משום לא תתגודדו. [נתיבו"א ח"א סימן ד'].

לב. קטן שהגיע לחינוך, אסור ליתן לו בידים לאכול חוץ לסוכה, אבל מותר להניח לפניו והוא אוכל מעצמו. אבל אביו חייב למנוע בעדו מלאכול חוץ לסוכה. [נתיבו"א ח"א סימן י'].

ד' מינים: קנינים, מתנה ע"מ שלא ליתנו לאחר, נתחלפו הלולבים, צירוף עוקץ לשיעור, נקלף בחוטמו

לג. ד' מינים שקנאם לשלם בדעת לשלם במזומנים, ועדיין לא שילם לפני החג, יש לחשוש שלא יצא יד"ח מן התורה.

לד. בכל אופן, [אף בהסכמת המוכר], ראוי ליזהר לכתחילה לשלם דמי האתרוג לפני החג. [ג-לא נתיבו"א ח"ב סימן א'].
 לה. הנותן אתרוגו לחבירו שיצא בו ידי חובתו, במתנה על מנת להחזיר, ואומר לו שנותנו לו שרק הוא יוכל לצאת בו ואין לו רשות ליתנו לשום אדם אחר, י"ל מכמה צדדים שלא יצא בו ידי חובתו. [נתיבו"א ח"ב סימן כ"ח].

לו. שנים שנתחלפו להם האתרוגים או הלולבים או שאר המינים זה בשל זה, והרגישו בכך רק אחרי ברכת ונמילת לולב, י"ל שצריכים לחזור ולקיים מצות נמילת לולב בלי ברכה. [יעוין נתיבו"א ח"ב סימן כ"ט ובמק"א הארכנו בזה עוד בעזה"י].

לז. אתרוג ששיעורו מצומצם, ובניכוי העוקץ המובלע בתוכו לא יושלם שיעורו, תלוי בפלוגתא אם זה כשר למצוה. [נתיבו"א ח"ב סי' כ"ז].

לא. יש ליזהר לא להוריד בלעמי"ל וכדומה ע"י קילוף העור החיצון של האתרוג בחוטמו. [דאפשר יש מקום לחשוש בזה לנקלף לכמה דיעות, אף שנשאר גוון האתרוג. יעוין נתיבו"א ח"א סי' י"ח].

